

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лісова фітопатологія

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність Н4 Лісове господарство

шифр і назва

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та
ветеринарна медицина

шифр і назва

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 25 червня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Лісова фітопатологія
Викладач (-і)	Дмитрик Павло Миколайович
Контактний телефон викладача	097-839-74-89
E-mail викладача	pavlo.dmytryk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться за розкладом консультацій викладача, який розміщений на інформаційному стенді кафедри
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна «Лісова фітопатологія» спрямована на вивчення хвороб лісових деревних і чагарникових рослин, їх збудників, умов виникнення та розвитку патологічних процесів у лісових екосистемах. У межах курсу розглядаються основні групи збудників хвороб (гриби, бактерії, віруси, фітоплазми, нематоди), а також неінфекційні ураження, зумовлені абіотичними чинниками. Дисципліна формує у здобувачів вищої освіти знання про симптоматику та діагностику хвороб лісових порід, закономірності поширення та шкодочинності фітопатогенів, їх вплив на ріст, продуктивність і стійкість лісових насаджень. Значна увага приділяється методам профілактики, захисту та оздоровлення лісів, збереженню біологічної стійкості лісових екосистем і раціональному веденню лісового господарства. Курс є теоретичною та практичною основою для підготовки фахівців лісового господарства, здатних оцінювати фітосанітарний стан насаджень, приймати обґрунтовані рішення щодо захисту лісів і впроваджувати сучасні заходи боротьби з хворобами деревних рослин.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системних знань про хвороби лісових деревних і чагарникових рослин, їх збудників, причини виникнення та розвитку, а також набуття практичних навичок діагностики, профілактики й захисту лісових насаджень з метою збереження стійкості та продуктивності лісових екосистем. Цілі: • ознайомити з основами лісової фітопатології та її місцем у системі лісівничих наук;	

- сформувати уявлення про основні групи збудників інфекційних і неінфекційних хвороб лісових рослин;
- навчити розпізнавати симптоми та типи уражень деревних порід;
- засвоїти методи діагностики хвороб лісових насаджень у польових і лабораторних умовах;
- розкрити закономірності поширення та шкодочинності фітопатогенів у різних лісорослинних умовах;
- сформувати навички оцінювання фітосанітарного стану лісів;
- ознайомити з сучасними методами профілактики, захисту й оздоровлення лісових насаджень;
- підготувати здобувачів до практичної діяльності з охорони та захисту лісів у системі сталого лісокористування.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ФК15. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК16. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів.

Результати навчання:

ПРН4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.

ПРН9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання.

ПРН11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	14
Практичні	18
Самостійна робота	58

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/вибіркова	
П'ятий	Н4 Лісове господарство	Третій	Нормативна	
Тематика навчальної дисципліни				
Модуль 1				
Тема	Кількість год.			
	лекції	практичні заняття	самостійна робота	
Тема 1. Основні поняття про хвороби деревних насаджень. Причини непаразитарних хвороб деревних рослин. Основні характеристики збудників інфекційних захворювань рослин	2	2	4	
Тема 2. Гриби, як основні збудники інфекційних захворювань рослин	2	2	6	
Тема 3. Збудники хвороб деревних рослин у штучних насадженнях. Хвороби сходів і сіянців. Хвороби хвої і листків дерев. Хвороби гілок і стовбурів дерев та їх збудники	2	2	6	
Тема 4. Ракові хвороби й інші ураження і Пошкодження гілок та стовбурів	2	2		
Тема 5. Гнилі деревних рослин. Кореневі гнилі деревних порід та їхні збудники		2	6	
Тема 6. Хвороби квітково-декоративних рослин	2		6	
Тема 7. Фітопатологічні обстеження деревних насаджень		2	6	
Тема 8. Імунітет деревних рослин до інфекційних збудників	2		6	
Тема 9. Методи захисту деревних рослин від збудників хвороб. Хімічні і біологічні засоби захисту деревних рослин і деревини	2	2	6	
Тема 10. Система лісогосподарських заходів, спрямовані на попередження розвитку збудників хвороб деревних насаджень у лісостанах		4	6	
ЗАГАЛЬНА:	14	18	58	
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточний контроль – до 40 балів за семестр; контроль самостійної роботи – до 10 балів за семестр; екзаменаційний контроль – до 50 балів. Сумарний підсумковий контроль – до 100 балів (сума балів за поточний, самостійної роботи та екзаменаційний контролю). Шкала оцінювання:			

	https://efund.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnohoprotsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач освіти вважається допущеним до семестрового екзаменаційного контролю за умови виконання усіх видів робіт, передбачені силабусом навчальної дисципліни і в процесі поточного контролю набрав не менше 25 балів.
Підсумковий контроль	Підсумковий екзаменаційний контроль здійснюється у письмовій формі. Екзаменаційний білет включає п'ять питань кожне з яких оцінюється до 10-ти балів, а за екзамен виставляється сумарна кількість балів.

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність дотримується при вивченні дисципліни. Зокрема не допускається списування під час проведення поточних та підсумкових контрольних заходів, самостійного виконання навчальних завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Вимагається застосування посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування занять є обов'язковим. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю, а з іншої причини – у вигляді співбесіди. Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні негативні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття, до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп. У випадку пропуску більше 50 % часу аудиторного навантаження студент не допускається до іспиту.

Неформальна освіта. Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalnaosvita.pdf>).

Процедура перезарахування здійснюється при співпадінні назви неформальної активності з назвою освітнього компоненту та кількістю кредитів. Для перезарахування кредитів неформальної освіти створюється комісія для прийняття рішення. Результати навчання, які отримані у неформальній освіті, враховуються при оцінюванні самостійної Роботи студентів з відповідних дисциплін.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Біляй В. Й. Фітопатологія : підручник. Київ : Вища школа, 2002. 512 с.
2. Долін В. Г. Лісова ентомологія: підручник. – Київ: Урожай, 1987. – 320 с.
3. Кирик М. М., Григорюк І. П., Бондаренко В. І. Фітопатологія : підручник. Київ : Арістей, 2006. 512 с.
4. Кравець О. О. Лісова фітопатологія : навч. посіб. Львів : НЛТУ України, 2010. 256 с.
5. Мельник В. І., Шевченко С. В. Хвороби лісових деревних порід. Київ : Урожай, 1995. 288 с.
6. Мигулін О. О., Гавриленко В. С., Абеленцев В. І. Лісова зоологія: навч. посіб. – Київ: Вища школа, 1981. – 280 с.
7. Підоплічко Н. М. Гриби — збудники хвороб рослин. Київ : Наукова думка, 1977. 364 с.

Допоміжна

1. Білай В. Й., Коваль Е. З. Мікологія. Київ : Вища школа, 1988. 320 с.
2. Дідух Я. П., Коротченко І. А. Екологія лісу : навч. посіб. Київ : Фітосоціоцентр, 2001. 284 с.
3. Зерова М. Я., Морочковський С. Ф., Радзієвський Г. Г. Визначник грибів України : у 5 т. Київ : Наукова думка, 1967–1979.
4. Погребняк П. С. Основи лісової екології. Київ : АН УРСР, 1955. 456 с.
5. Чумак П. Я. Загальна фітопатологія : навч. посіб. Київ : Урожай, 1996. 240 с.
6. Alexopoulos C. J., Mims C. W., Blackwell M. Introductory Mycology. 4th ed. New York : John Wiley & Sons, 1996. 869 p.
7. Schwarze F. W. M. R., Engels J., Mattheck C. Fungal Strategies of Wood Decay in Trees. Berlin : Springer, 2000. 185 p.
8. Worrall J. J., Anagnost S. E., Zabel R. A. Comparison of wood decay among diverse lignicolous fungi. Mycologia. 1997. Vol. 89(2). P. 199–219.

Інформаційні електронні ресурси

1. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Forest Health and Protection. URL: <https://www.fao.org/forestry/foresthealth>
2. European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO). Global Database. URL: <https://gd.eppo.int>
3. USDA Forest Service. Forest Pathology Research. URL: <https://www.fs.usda.gov/research/forest-pathology>
4. Centre for Agriculture and Bioscience International (CABI). Invasive Species Compendium. URL: <https://www.cabi.org/isc>
5. Index Fungorum – міжнародна база даних назв грибів. URL: <https://www.indexfungorum.org>
6. MycoBank – номенклатурна база мікологічних таксонів. URL: <https://www.mycobank.org>
7. Global Forest Watch. Forest monitoring and threats. URL: <https://www.globalforestwatch.org>
8. National Center for Biotechnology Information (NCBI). PubMed. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>

9. Google Scholar. Наукові публікації з фітопатології та лісівництва. URL: <https://scholar.google.com>
10. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <https://www.nbuv.gov.ua>

Викладач Дмитрик П.М.,
доцент